

MJESTO I ULOGA STOKE SITNOG ZUBA U
PROTUPOŽARNOJ PREVENTIVI NA MEDITERANSKOM
PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

**THE PLACE AND ROLE OF LIVESTOCK OF SMALL TOOTH
IN THE FIRE INSURANCE OF THE
MEDITERRANEAN PARTS OF CROATIA**

D. Pamić

“Bolje koze i ovce nego avioni kanaderi”

Lastovo, Korčula, Pelješac, Seget, Drniš, Šibenik, Zadar, Učka ... vatra pod kontrolom, vatra se ponovno razbuktala, plamena stihija došla do kuća, dvije osobe izgubile život u plamenu na Pelješcu, štete nemjerljive itd.

Tisak pun naslova, s televizijskih ekrana plameni jezici lete prema nebu, a garava i umorna lica gasitelja pokazuju nam svu neravnopravnost borbe koju danima vode s plamenom stihijom.

Svako ljeto ista priča. Stotine i stotine hektara izgorjelih šuma, makije i niskog raslinja, ali na žalost i vinograda i maslinika, voćnjaka i drugih obradivih poljoprivrednih površina u koje je utkano bezbroj sati mukotrpnog rada i znoja našeg seljaka, otočanina, koji je doveden u situaciju da u neravnopravnoj borbi s vatrenom stihijom može samo gledati kako nestaje njegov trud i godine rada.

Najčešće rečenice koje u izvještajima s požarišta možemo čuti ili pročitati glase: “Do požara je došlo zbog nepažljivog paljenja korova”, “Uzrok požara se utvrđuje”, ali i “Gašenje požara je otežano, jer je na teško pristupačnom terenu onemogućen pristup tehnicima”.

Od kada postoji poljodjelstvo palio se korov na poljima, ali šume zbog toga nisu gorile. U čemu je dakle problem? Jesu li ljudi postali stvarno toliko nepažljivi i bez osnovnog osjećaja odgovornosti? Je li naš okoliš toliko pretrpan smećem i lako zapaljivim otpacima, da vatra lako plane na svakom dijelu? Jesmo li napravili po šumama divlje deponije, ne vodeći računa što sve na njih bacamo, stvarajući tako zapaljive bombe svuda oko nas?

D. Pamić: Mjesto i uloga stoke sitnog zuba u protupožarnoj preventivi na mediteranskom području Republike Hrvatske

Na svako od ovih pitanja možemo odgovoriti potvrdno - dakle krivac je čovjek!

Ali moramo postaviti i pitanje jesmo li išta napravili za zaštitu od mogućih požara koji su nam, na žalost, ove godine dokazali i pokazali da su naša najcrnja stvarnost?

Struktura mediteranskih šuma se mijenja u korist alepskog bora, što ima negativne učinke radi stvaranja monokulture i veće sklonosti požarima. Alepski bor zbog smole, aromatskih ulja i ostalih zapaljivih sastojaka spada u vrstu koja je izložena visokoj opasnosti od zapaljivanja, a požari na površinama pod alepskim borom vrlo se lako šire a teško zaustavljaju i gase.

Ne postoje programi za povećanje genetske raznolikosti šuma niti se ide ka vraćanju mediteranskim šumama tipa česmине (crnike) i mediteranskog hrasta. Sadašnje šumske površine se održavaju samoočuvanjem jer ne postoji nikakvo gospodarenje s njima.

Neznanje, nerad, nered, neorganiziranost, napuštenost i zapuštenost nekada poljoprivrednih površina uzrok su 1 118 ovoljetnih požara u Dalmaciji u kojima je dvoje ljudi poginulo, 36 212 ha opožareno a materijalna šteta iznosi više od 586 mil. kuna ili 163 mil. DEM.

Tablica 1. Požari na šumskom zemljištu po mjestu nastanka te materijalna šteta i spaljena površina na priobalnom i kontinentalnom području od 1993. do 1997.

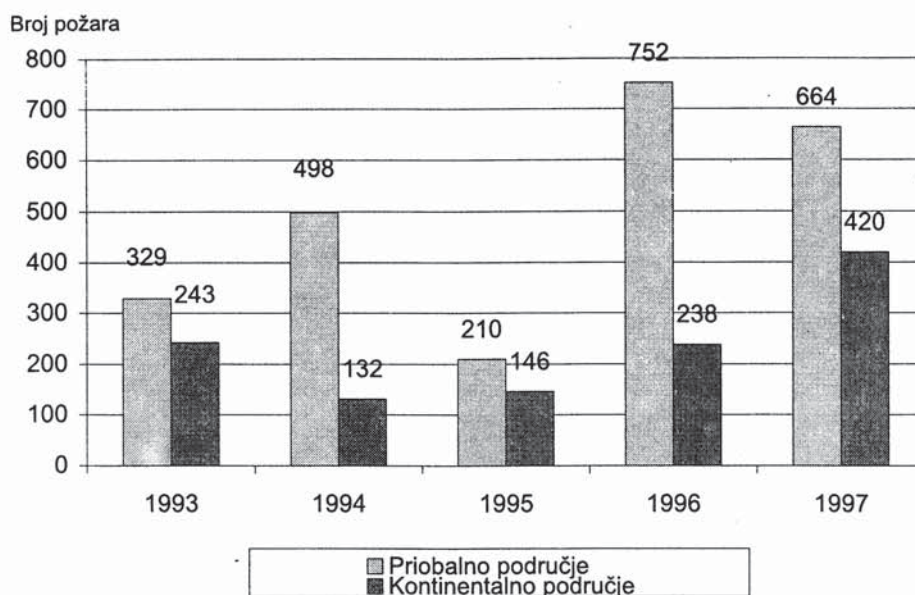
Godina	Broj požara		Materijalna šteta u kunama		Spaljena površina u ha	
	Priobalno područje	Kontinentalno područje	Priobalno područje	Kontinentalno područje	Priobalno područje	Kontinentalno područje
1993.	329	243	22 394 225	3 815 417	18 293	5 199
1994.	498	132	8 984 490	1 096 009	5 861	1 591
1995.	210	146	79 610 713	4 537 613	4 673	2 037
1996.	752	238	146 846 622	7 978 903	13 207	2 143
1997.	664	420	520 706 091	21 093 595	4 313	9 213

Godine 1960. Dalmacija ima 1 milijun ovaca i tada po jednom požaru u prosjeku izgori 2,7 ha površina.

Godine 1997. Dalmacija ima 200 000 ovaca a po jednom požaru u prosjeku izgori 47 ha površina.

D. Pamić: Mjesto i uloga stoke sitnog zuba u protupožarnoj preventivi na mediteranskom području Republike Hrvatske

Grafikon 1. Broj požara po mjestu nastanka na priobalnom i kontinentalnom području od 1993. do 1997.

Ovi podaci pokazuju i dokazuju da je neprocjenjiva vrijednost i uloga stoke sitnog zuba - ovce i koze u protupožarnoj preventivi na području Mediterana. Život i praksa to dokazuju jer tamo gdje pasu ovce i koze požara nema.

Zanimljiv prijedlog kao doprinos ideji o zaštiti otoka Zlarina ponudio je biolog Dr. Davor Cukrov koji je 1995. godine sudjelovao u studiji pod nazivom "Mogućnost razvoja stočarstva na otocima šibenskoga arhipelaga". Dr. Davor Cukrov je kao nositelj praktičnog dijela studije sam nabavio stado od 100-tinjak ovaca i s njima postigao vrlo ohrabrujuće rezultate. Prema riječima Dr. Cukrova dio otoka zvani Rat, koji je prije dolaska ovaca bio neprohodan i zagušen makijom, danas je najprohodniji dio otoka čime je opasnost od požara znatno smanjena, a na stotine zapuštenih stabala maslina ponovno je zazelenjelo! Stoga je na osnovi vlastita iskustva Dr. Cukrov predložio izradu koncepta zaštite otoka od požara temeljenog na uzgoju ovaca. Po cijelom otoku trebalo bi napraviti prosike kroz šumu koje bi se poklapale s ogradama za ovce, a same ovce bi držale prosike i puteve čistima.

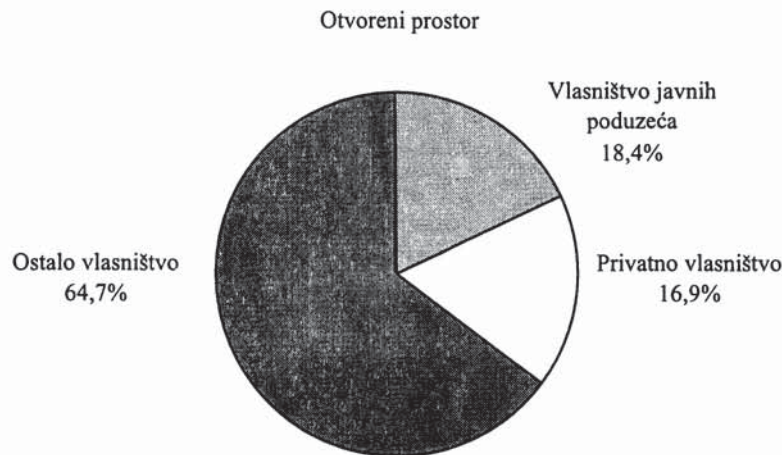
D. Pamić: Mjesto i uloga stoke sitnog zuba u protupožarnoj preventivi na mediteranskom području Republike Hrvatske

Tablica 2. Način izazivanja požara na otvorenom prostoru od 1993. do 1997.

Godina	Ukupno	Nehaj-nepažnja	Dječja igra	Namjerno	Ostalo	Neutvrđeno
1993.	1 376	845	132	218	29	152
1994.	1 999	1 207	116	151	69	456
1995.	1 822	1 119	80	132	21	470
1996.	3 129	2 017	75	226	25	786
1997.	3 775	2 522	76	204	41	932

Danas kada je vatrogastvo u Republici Hrvatskoj pod ingerencijom MUP-a RH, hrvatski vatrogasac – profesionalac mjesečno zarađuje 3 – 4 000 kn netto, i ima zdravstveno i socijalno osiguranje te beneficirani radni staž. Kada bi to isto i toliku mjesečnu zaradu, od prodaje ovčjeg i kozjeg mesa, mlijeka, vune i kože imao i hrvatski pastir sa stadom od 100 - 150 ovaca ili koza, Dalmacija bi brzo ponovno imala milijun i više ovaca i koza i ne bi gorjela.

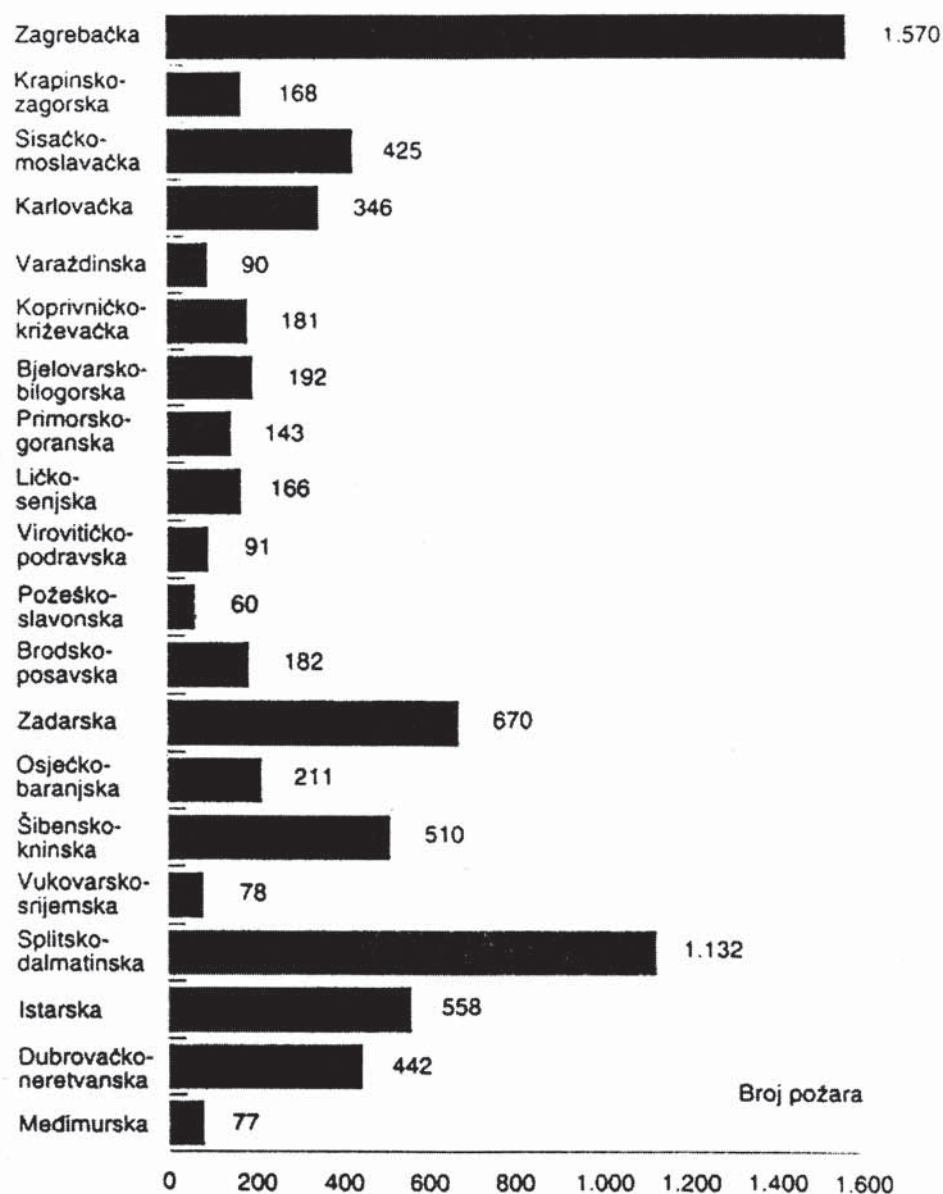
Grafikon 2. Broj požara na objektima i otvorenom prostoru prema vrsti vlasništva u 1997.

Od kuda 40 mil. USD za početno kreditiranje i nabavu 300 – 400 000 ovaca i koza? Treba ozakoniti, da se dvadeset posto novčanih sredstava za nabavu protupožarne opreme mora ulagati u preventivu, a preventiva su ovce i koze.

D. Pamić: Mjesto i uloga stoke sitnog zuba u protupožarnoj preventivi na mediteranskom području Republike Hrvatske

Grafikon 3. Broj požara po policijskim upravama 1997.

D. Pamić: Mjesto i uloga stoke sitnog zuba u protupožarnoj preventivi na mediteranskom području Republike Hrvatske

---

Za djelotvornu protupožarnu zaštitu Republika Hrvatska treba čim prije nabaviti:

6 aviona kanadera	x 22 mil. USD	= 132 mil. USD
4 protupožarna helikoptera	x 3 mil. USD	= 12 mil. USD
2 izviđačka aviona	x 1,5 mil. USD	= 3 mil. USD
ostala oprema :		
(vatrogasna navalna vozila, pumpe i dr.)		= 53 mil. USD
		<u> </u>
		= 200 mil. USD

20% od 200 000 000 USD za preventivu je 40 000 000 USD.

Zašto to do danas nije ostvareno? Nemam dokaza ali imam indicija, kad se nabavlja vatrogasna oprema, onaj tko je nabavlja dobiva "ispod stola" 10-20% provizije.

Ovim radom želim doprinijeti izmjeni životne prakse u Republici Hrvatskoj po kojoj onog trenutka kada se požari ugase, bez obzira na štete koje su nastale, one postaju predmet zaborava do sljedećeg požara.

LITERATURA

MUP Zagreb (1998.): Bilten o požarima 1997.

Prebanda, Lj.: Zašto gori Dalmacija, Zadrugar br. 5, kolovoz 1998.

Adresa autora – *Author's address:*

Primljeno; 15. 12. 1998.

Davorin Pamić dipl. ing. agr.
HZ PSS
Podružnica šibensko-kninske županije
Vladimira Nazora 1/2
22000 Šibenik